

Ewa Busse-Turczyńska

TEMATYKA BADAŃ NAUKOWYCH W ZAKRESIE POLITYKI I SZTUKI W KOLEKCJI E-BOOK LIBRARY 2015

Słowa kluczowe:

*informacja naukowa, bibliografia przedmiotowa, nauki społeczne,
nauki o polityce, sztuka a polityka*

Wprowadzenie

Celem poznawczym niniejszego opracowania jest określenie współczesnych kierunków badań naukowych w sferze wzajemnych powiązań sztuki i polityki, z zastosowaniem mieszanej metodologii badań piśmiennictwa naukowego opartej na, komplementarnych wobec siebie, ilościowej i jakościowej analizie tekstów jako przedmiotu badań. [...] *Aby można było mówić o >>metodologii mieszanej<< w ścisłym sensie, nie wystarczy, by w badaniach współwystępowały metody o charakterze ilościowym i jakościowym, powinny one dodatkowo być zintegrowane, tzn. odpowiadać na to samo pytanie badawcze, wzajemnie się uzupełniać i współkształtować*¹.

Zgodnie z tezą kompatybilności² przyjęto tutaj założenie, iż ilościowa analiza reprezentacji tematów wybranej kolekcji książek elektronicznych EBL (E-Book Library, obecna nazwa bazy: ProQuest Ebook Central) wzajemnie uzupełnia się z jakościowym opisem dominujących zagadnień, wspólnie tworząc charakterystykę przedmiotową wybranej próby piśmiennictwa naukowego.

¹ S. Cisek, >>Metodologia mieszana<< w badaniach nauki o informacji i bibliotekoznawstwa, [w:] *Biblioteki, informacja, książka: interdyscyplinarne badania i praktyka w XXI wieku* (ePublikacje Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, nr 7), s. 90.

² Tamże, s. 91.

Charakterystyka przedmiotowa wybranych publikacji z 2015 r. nie pozwala w sposób kompletny ustalić dominujących prądów w naukach społecznych zajmujących się polityką i kulturą, może natomiast stanowić swego rodzaju pilotaż dalszych rozszerzonych badań w tym zakresie, o charakterze porównawczym, obejmujących np. analizę piśmiennictwa z ostatnich 5 lat.

Na podstawie analizy ilościowej i jakościowej wyodrębnionych tutaj dominujących dziedzin i tematów wybranych publikacji przybliżono przedmiot współczesnych badań w naukach społecznych, w sferze relacji sztuki i polityki.

Szczególnie w tym przełomowym czasie, w gwałtownie zmieniającym się świecie postnowoczesności, gdzie powstają nowe kanały komunikacyjne i wirtualna rzeczywistość, kiedy rodzi się interaktywna cyberkultura oraz społeczeństwo sieciowe, warto przyglądać się ewolucji paradygmatu wyznaczanego przez te nauki³.

Tytułem wstępu wskazano wybrane prądy myślowe mające wpływ na współczesne kierunki badawcze obszaru kultury i polityki, znajdujące odzwierciedlenie w analizowanym tutaj piśmiennictwie.

Widoczne już w pierwszych odkrytych śladach cywilizacji przejawy kultury, sztuki i polityki współistniały ze sobą jako owoce działalności intelektualnej człowieka, a ich wzajemne zależności stanowiły przedmiot zainteresowania m.in. filozofów polityki, od Platona do Hanny Arendt. Jednakże dynamiczny rozwój nauk zajmujących się zależnościami pomiędzy systemami społecznymi, politycznymi oraz kulturą i sztuką zapoczątkowała w 2. połowie XX w. myśl konstruktywistyczna. Wśród głównych przedstawicieli tego nurtu wyróżnia się Claude Lévi-Strauss, twórca antropologii kulturowej, inspirowanej teorią językoznawstwa strukturalnego de Saussure'a z przełomu XIX i XX w., a także Charles de Foucault, filozof, socjolog i historyk, strukturalista i poststrukturalista. Myśl strukturalistyczna rozwija się

³ P. Zawojski, *Trzecia kultura a cyberkultura*, Blog: <http://www.zawojski.com/2008/11/05/trzecia-kultura-a-cyberkultura/>, 18.02.2016.

później jako strukturalizm konstruktywistyczny Pierre'a Bourdieu⁴ oraz teoria strukturacji Anthony'ego Giddensa⁵. Można znaleźć tutaj również odniesienia do powstałej w latach 30. XX wieku ogólnej teorii systemów, początkowo stosowanej w biologii i cybernetyce, później w socjologii i kognitywistyce. *Ogólna teoria systemów społecznych jest metateorią, w skład której wchodzi teorie cząstkowe: począwszy od gospodarki czy prawa, po teorię sztuki czy miłości*⁶.

W opracowaniu tym nie sposób wyczerpująco ująć wielości nurtów myślowych i powstających teorii z kręgu nauk społecznych. Trzeba jednak wymienić tutaj także krytyczną teorię dotyczącą społecznych sprzeczności kapitalizmu, podjętą w pierwszej połowie XX wieku przez Frankfurcką Szkołę Badań Społecznych, na podstawie analizy kultury popularnej i mass mediów, w kontekście rzeczywistości hitlerowskich Niemiec i amerykańskiego kapitalizmu konsumenckiego⁷.

Wzajemne przenikanie społecznych zjawisk kultury i polityki jest przedmiotem zainteresowania nie tylko filozofii polityki. Zagadnieniem tym zajmują się także kulturoznawstwo, socjologia, psychologia społeczna, antropologia kulturowa, w tym antropologia polityczna (USA), czy etnografia, zwłaszcza etnografia polityczna (Europa), oraz nauki o polityce – stosunki międzynarodowe, polityka społeczna, polityka kulturalna. Reprezentanci nauki specjalizujący się jednocześnie w kilku dziedzinach fascynowali się tymi zależnościami, m.in. Max Weber – socjolog, prawnik, historyk i teoretyk polityki; Jacques Derrida – krytyk tradycyjnej filozofii, interesował się związkami filozofii z literaturą, antropologią, lingwistyką i psychoanalizą; Francis Fukuyama – politolog, filozof polityczny, ekonomista; Jean Baudrillard – francuski socjolog i filozof kultury, jeden z najbardziej wpływowych

⁴ J.H. Turner, *Struktura teorii socjologicznej*, Warszawa 2004, s. 593.

⁵ Tamże, s. 571-584.

⁶ N. Luhmann, *Teoria polityczna państwa bezpieczeństwa socjalnego*, Warszawa 1994, s. VIII.

⁷ D. Strinati, *Wprowadzenie do kultury popularnej*, Poznań 1998, s. 52-53.

i kontrowersyjnych komentatorów naszych czasów, inicjator nurtu postmodernistycznego w teorii społecznej, krytyk globalizacji kultury⁸.

Tematyka relacji kultury i polityki, bogato reprezentowana w piśmiennictwie naukowym, stanowiła przedmiot zainteresowania laureatów Nagrody Nobla, m.in. Thomasa Stearnsa Eliota⁹, poety i przedstawiciela eseistyki polityczno-społecznej, przypisującego elitom znaczącą rolę w społeczeństwie (Nagroda Nobla za nowatorstwo w poezji 1948 r.), czy Aleksandra Sołżenicyna, pisarza i więźnia politycznego (Nagroda Nobla z literatury w 1970 r.).

W tę grupę wpisują się laureaci Pokojowej Nagrody Nobla – autorzy traktatów pokojowych, reformatorzy stosunków międzynarodowych, obrońcy praw człowieka, jak np. Martin Luter King (1964), Henry Kissinger (1973), Andriej Sacharow (1975), Nelson Mandela (1993) czy Albert Arnold Gore (2007)¹⁰. Kierunki badań XX i XXI wieku wskazywały także, między innymi, prowadzone w literaturze naukowej dyskusje filozoficzne o stopniu podporządkowania sztuki polityce, odnajdywaniu miejsca filozofa w społeczeństwie czy roli pisarza w kulturze.

Powszechnie znane pojęcia literatury, sztuki zaangażowanej czy propagandowej, mającej na celu wywieranie wpływu na odbiorcę, bywają podważane przez przedstawicieli krytyki literackiej, zwolenników czysto estetycznego podejścia do samych dzieł sztuki, oddzielających cel procesu twórczego od samego dzieła¹¹. Negują oni świadomy wpływ dzieła na odbiorcę czy niesienie moralnego przesłania jako motywy istnienia sztuki. W korespondencji Sartra i Merleau-Ponty'ego ściera się pogląd Jean-Paula Sartre'a, dotyczący aktywności twórcy jako osoby

⁸ C. Rojek, B. S. Turner (ed.), *Forget Baudrillard?*, London, New York 1993., [cyt. za:] P. Zawojski, *Jean Bodrillard i fotografia*, (w:) „Kultura Współczesna” 2008, nr 1 s. 190, <https://docs.google.com/gview?url=http%3A//www.kulturawspolczesna.pl/readpdf/770/Jean%2520Baudrillard%2520i%2520fotografia>, 17.02.2016.

⁹ T.S. Eliot, *Chrześcijaństwo, kultura, polityka*. Warszawa 2007.

¹⁰ W. Michowicz, R. Łoś (red.), *Laureaci Pokojowej Nagrody Nobla*, Łódź 2008.

¹¹ J. Ranciere, *Sztuka upolityczniona. Fragment rozmowy Jacquesa Ranciere'a z Gabrielem Rockhillem*, <http://www.obieg.pl/teksty/1887>, 15.09.2016.

zaangażowanej politycznie, ideologicznie i etycznie, z poglądem Maurice'a Merleau-Ponty'ego, wg którego pisarz czy filozof nie musi opowiadać się po stronie jakiejś ideologii. Podobnie walory estetyczne literatury, jako dominujące, docenia Vladimir Nabokov¹².

Natomiast brytyjskie studia kulturowe (Szkola z Birmingham) odrzucają pojmowanie kultury w kategoriach estetycznych. Podstawę refleksji stanowią tutaj permanentny konflikt i związane z nim hegemoniczne stosunki władzy. W takim rozumieniu kultury widać nawiązanie do prac Louisa Althussera i Antonia Gramsciego¹³.

Trudno zaprzeczyć wpływom polityki na sztukę, wszak dzieła sztuki powstawały na zamówienie władzy (np. m.in. zamówiony i opłacony przez rząd republikański obraz Picassa pt. „Guernica”), a panująca ideologia nierzadko inspirowała twórców (np. socrealizm). Destrukcyjna rola polityki przejawiała się w ingerencji władzy ograniczającej pisarzy, np. przez tworzenie list książek zakazanych (m.in. książki sprzeczne z polityką PRL w latach 1951-53 zakazane przez Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego), przez akty ich palenia czy wprowadzania cenzury. Cenzura zresztą obejmowała nie tylko literaturę, dotykała także m.in. muzyki (jazz kontrolowany przez władze komunistyczne¹⁴) oraz rzeźby i malarstwa, głównie w dziedzinie naruszania obyczajowości. Nie wszyscy jednak twórcy ulegali presji władzy – wielu z nich działało na przekór reżimom, ryzykując życie, utratę pracy, więzienie czy przymusową emigrację. W celu upamiętnienia artystów prześlado-

¹² [Cyt. za:] Marek Kwiek, >>Powinni iść tylko za tym, który prowadzi...<<czyli o filozofii i polityce, [w:] A. Jamroziakowa (red.), *Rewizje – kontynuacje. Sztuka i estetyka w czasach transformacji*, Poznań 1996. s. 60, <https://repozytorium.amu.edu.pl/handle/10593/10336>, 15.02.2016.

¹³ A. Nyzio, *Brytyjskie studia kulturowe a polski strach przed polityką*, [w:] „Kultura Popularna” 2014 nr 1 s. 56.

¹⁴ A. Świtła, *Muzyka jako narzędzie w dialogu międzykulturowym*, [w:] „Kultura Współczesna” 2008 nr 2 s. 94.

wanych przez reżim hitlerowski i władze NRD, w 2015 r. w Solingen powstało Centrum Sztuk Prześladowanych¹⁵.

Poszukiwania związków kultury z rzeczywistością społeczno-polityczną prowadzone są także w sferze badań koncepcji architektury – styl budownictwa koresponduje ze stylem epoki i obowiązującymi kanonami estetyki, a w projektowanie włączane są osiągnięcia technologiczne. Wątki społeczne w koncepcjach architektonicznych, pojawiające się od XIX wieku, wpływają na kształt budynków, które nie muszą już wyrażać idealnego piękna, ale dążenie społeczne ludu, który będzie z tej budowli korzystał¹⁶. To jest widoczne w zróżnicowaniu nurtów na przełomie zaledwie kilku dekad – od modernizmu, konstruktywizmu, ekspresjonizmu, przez faszyzm, nazizm, socrealizm, po metabolizm, brutalizm, strukturalizm i postmodernizm. Każdy z tych >>izmów<< wynikał w określony sposób z historycznych przemian. (...)¹⁷. W społeczne odniesienia, m.in. w sztuce współczesnej, w mediach wpisują się zastosowania technologii informatycznych, które wyznaczają przestrzeń rzeczywistości interaktywnej, multimedialnej i wirtualnej. Powstają nowe eksperymenty artystyczne w środowisku cyberkultury. D-Tower w Doetinchem w Holandii jest rzeźbą, która zmienia kolory w zależności od nastrojów mieszkańców. Badania nastrojów społeczeństwa analizowane są komputerowo na podstawie wypełnianych kwestionariuszy przez grupę wolontariuszy, a wyniki przekazywane do centrum sterowania kolorami oświetlenia D-Tower.

Także w kręgu nauk politycznych toczy się dyskusja na temat wpływów polityki. W opinii Harolda Lasswella, jednego z pionierów behawioralnego nurtu

¹⁵ Portal DW Akademii:

<http://www.dw.com/pl/centrum-sztuk-prze%C5%9Bladowanych-powsta%C5%82o-w-solingen/a-18908079>, 21.02.2016.

¹⁶ U. Eco (red.), *Historia piękna*, Poznań 2005, s. 366.

¹⁷ Ł. Wojciechowski, *Niepokoje w architekturze. Cz. 1 Alfred Jarry i fetysz roweru*, [w:] ARCH – Magazyn Architektoniczny 2013, <http://www.archsarp.pl/1160/niepokoje-w-architekturze-czesc-i-alfred-jarry-i-fetysz-roweru>, 18.02.2016.

w politologii amerykańskiej, przedmiotem badań politologicznych powinno być odkrywanie mechanizmów wpływu politycznego, relacje między elitami i resztą społeczeństwa¹⁸.

Analiza kulturowa, jako nurt badań politologicznych, zajmuje się polityką tożsamości: etniczną, imigrancką, rasową, religijną ruchów społecznych i ich politycznymi implikacjami. W tym nurcie badań dąży się do wyjaśniania mechanizmów identyfikacji grupowych, wartości i norm. Wśród przedstawicieli Ronald Inglehart zajmuje się badaniem zmian politycznych, Robert Putnam – efektywnością demokracji, a Samuel Huntington – konfliktami cywilizacyjnymi¹⁹.

W naukach społecznych i politycznych widoczny jest wpływ epistemologii humanistycznej. Współczesna teoria polityki nie polega na tworzeniu weryfikowalnych twierdzeń, ale na zrozumieniu życia politycznego i tego, jak człowiek, jako aktor polityczny, rozumie siebie i otaczający świat.

Wzajemnego wpływu kultur dotyczy powszechnie znana teoria zderzenia cywilizacji, opracowana przez Samuela Huntingtona, [która] przewiduje konflikt między światem zachodnim a cywilizacjami niezachodnimi, przede wszystkim światem islamu. Za oznakę prawdziwości tej teorii niektórzy uznali ataki terrorystyczne 11.09.01²⁰.

Kolejny dział nauk o polityce – stosunki międzynarodowe, wytyczając obszary badawcze, czerpie z wiedzy o kulturze i sztuce narodów. Wiedza ta wpływa na przebieg negocjacji międzynarodowych, zarówno w zakresie współpracy gospodarczej i kulturalnej, jak też w promocji własnego kraju²¹.

¹⁸ A. W. Jabłoński, *Czym jest teoria w politologii? Teoria polityki między nauką a interpretacją*, [w:] *Ogólnopolska Konferencja Czym jest teoria w politologii*. Poznań 12 maja 2010. s. 14, http://wnpid.amu.edu.pl/attachments/787_Prof.%20Jablonski%20-%20referat.pdf, 17.02.2016.

¹⁹ Tamże, s. 14.

²⁰ Tamże, s. 6.

²¹ S. Bielań, *Negocjacje w stosunkach międzynarodowych*, Warszawa 2013, s. 15.

Zob. też: J. Nakonieczna, *Kultura w tworzeniu reputacji państwa* [w:] H. Schreiber, G. Michałowska (red.), *Kultura w stosunkach międzynarodowych*, Warszawa 2013, s. 141.

Rozpoznawanie potrzeb świata kultury, a więc zarówno twórców, jak i odbiorców wpływa na modele polityki kulturalnej. Podstawy polityki społecznej zaś kształtuje między innymi analiza potrzeb społeczeństwa oraz postulatów głoszonych przez ruchy społeczne.

Analiza tematyczna książek elektronicznych z zakresu sztuki i polityki wydanych w 2015 r.

Sytuacja współczesnej rzeczywistości społecznej określanej jako niejednorodna, hybrydyczna, o przestrzeni realnej i wirtualnej, gdzie następuje „zderzenie cywilizacji”²² wpływa na rozszerzenie zarówno możliwości percepcji badacza, jak i obszarów badawczych nauki, zgodnie z teoretyczną koncepcją Marshalla McLuhana, który stwierdza, że technologia przedłuża ludzkie zmysły²³. W literaturze naukowej pojawia się refleksja wskazująca na zależności pomiędzy dziedzinami nauki, których przedmiotem zainteresowania są sfery aktywności społecznej człowieka. Refleksja tego typu zawarta jest w wybranej tutaj, do analizy tematycznej, kolekcji książek elektronicznych EBL, gdzie ponad 12 tys. publikacji dotyczy szerszego tematu „kultura a polityka”.

W celu uzyskania realnego do przeanalizowania zbioru publikacji zawężono profil wyszukiwawczy – dokonano selekcji książek wydanych w 2015r. na podstawie słów kluczowych „sztuka” i „polityka”. Otrzymano rezultat 105 książek elektronicznych.

Kolekcja EBL dostępna w sieci akademickiej dla pracowników i studentów Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW obejmuje książki elektroniczne wydane w latach 2000-2016, dotyczącej tematyki nauk społecznych i politycznych

²² S.P. Huntington, *The Clash of Civilizations?* [w:] „*Foreign Affairs*” 1993, vol. 72, nr 3, s. 22.

²³ R. Kluszczyński. *Trzecia kultura. O współczesnych związkach sztuki, nauk i technologii*, [w:] „Przegląd Kulturoznawczy” 2011 nr 1, s. 31. Por. M. McLuhan, *Zrozumieć media : przedłużenia człowieka*, Warszawa 2004.

(ponad 65 tys. tytułów). Stanowi ona reprezentatywną próbę wyboru piśmiennictwa naukowego, pochodzącego z renomowanych wydawnictw światowych, głównie anglojęzycznych.

Wyposażona jest w moduł administracyjny dla bibliotekarza, pozwalający na kontrolę wykorzystania kolekcji (zakładanie kont użytkowników, statystyka wykorzystania tekstów, kontrola finansów). Użytkownik EBL po zalogowaniu się może przeglądać w całości książki elektroniczne zakupione przez Wydział oraz tytuły, streszczenia i fragmenty pozostałych zasobów.

Rys. 1. Ekran dostępu do książki elektronicznej [na podstawie kolekcji EBL].

American Urban Politics in a Global Age
by Judd, Dennis R Kantor, Paul

AVAILABILITY
You may read this book for 5 minutes, and request this book from your library at no cost to you.

BIBLIOGRAPHIC INFO

TITLE	American Urban Politics in a Global Age
EDITION	7
PUBLISHER	Taylor and Francis
PRINT PUB DATE	2015-10-05
EBOOK PUB DATE	N/A
LANGUAGE	English
PRINT ISBN	
EBOOK ISBN	9781317350361
PAGES	413
LC SUBJECT HEADINGS	Urban policy -- United States. Municipal government -- United States. Metropolitan government -- United States.
LC CALL NUMBER	[HT123 - .A6664 2015eb]
DEWEY DECIMAL NUMBER	
DOCUMENT TYPE	Book

TABLE OF CONTENTS

- Cover
- Title Page
- Copyright Page
- Dedication
- Table of Contents
- Preface
- Editors' Introductory Essay: Governing the Metropolis in the Global Era

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawiona tutaj analiza publikacji ma charakter przeglądowy, bibliograficzny i wyodrębnia ogólne tematy publikacji. Przyjęto założenie, że dominujące grupy tematów określają stan i kierunki badań w naukach społecznych i politycznych.

W celu przeprowadzenia analizy tematycznej przejrano streszczenia oraz fragmenty tekstów książek elektronicznych, wybranych z kolekcji EBL zgodnie z wyżej wymienionymi kryteriami. Na potrzeby badania publikacje podzielono na grupy zgodnie z wyszczególnionymi w tej kolekcji dziedzinami nauki i hasłami przedmiotowymi określającymi bardziej szczegółową charakterystykę przedmiotową tych publikacji. W poniższej tabeli przedstawiono, utworzone na potrzeby badania, umowne literowe oznaczenia dziedzin nauki oraz tematów, a także wskaźniki liczbowe częstości ich występowania w wybranej próbie książek elektronicznych. Każdej z analizowanych książek przypisano co najmniej jeden temat i jedną dziedzinę.

Tab. 1. Charakterystyka przedmiotowa publikacji – wskaźniki liczbowe częstości występowania dziedzin i tematów.

Liczba publikacji (Ogółem 105)	Oznaczenia tematyki: dziedziny i hasła przedmiotowe
23	A: nauki polityczne
9	A1: stosunki międzynarodowe
6	A2: polityka społeczna
5	A3: polityka kulturalna
75	B: nauki społeczne inne
3	B1: psychologia
13	C: XXI wiek
27	C2: historia (wcześniejsze okresy)
31	D1: sztuka, literatura i inne dziedziny kultury a polityka
1	D1-a: teatr a polityka
2	D1-b: muzyka a polityka
2	D1-c : estetyka a polityka
8	D1-d: film a polityka
12	D1-e : mass media a polityka
3	D1-f : TV a polityka

Liczba publikacji (Ogółem 105)	Oznaczenia tematyki: dziedziny i hasła przedmiotowe
5	D1-g : religia, etyka a polityka
10	D2 : organizacja miast a polityka
15	D3 : globalizacja - kultura - polityka
13	D4 : filozofia polityki
22	D5 : antropologia kulturowa /etnografia
3	D5-b : lingwistyka antropologiczna
7	D6: ekonomia polityczna
4	D8: ruchy społeczne a polityka
5	G: metodologia
50	M: wskazano kraje badań

Źródło: opracowanie własne.

Publikacje, w których „nauki polityczne” określono jako dziedzinę podstawową, oznaczono tutaj jako A,A1 – „stosunki międzynarodowe”, A2 – „polityka społeczna” i A3 – „polityka kulturalna”. Oznaczenie B wskazuje publikacje prezentujące badania w szerszym rozumieniu „nauk społecznych”, w tym B1 – „psychologii”. Dokonując charakterystyki publikacji, wskazano na badania w aspekcie historycznym: C – dotyczące XXI w. i C1 – wcześniejszych okresów. Publikacje bez wskaźnika C nie określały czasokresu badanego obszaru. W grupie tematów ze wskaźnikiem D znajdują się publikacje:

- wielowątkowe: związane z badaniami filozoficznymi, antropologicznymi czy socjologicznymi, prowadzonymi jednocześnie w obrębie kilku dziedzin kultury w odniesieniu do polityki, zaprezentowanymi w jednej pracy: D1 sztuka, literatura i inne dziedziny kultury a polityka;
- monotematyczne: dotyczące badań relacji jednej dziedziny sztuki lub mass mediówi polityki: D1-a – teatr a polityka; D1-b – muzyka a polityka; D1-c – estetyka a polityka; D1-d – film a polityka; D1-e – mass media a polityka; D1-f – TV a polityka;

- inne: związane z pozostałymi dziedzinami nauki bądź z wyszczególnionymi i powtarzającymi się tematami: D1-g – religia, etyka a polityka; D2 – organizacja miast a polityka; D3 – globalizacja – kultura – polityka; D4 – filozofia polityki; D5 – antropologia kulturowa /etnografia; D5-b – lingwistyka antropologiczna; D8 – ruchy społeczne a polityka.

W niektórych publikacjach metodologia badań stanowiła dominujący temat. Wyróżniono je tutaj wskaźnikiem G. Wskaźnik M dla publikacji oznacza wyróżnienie kraju jako miejsca dotyczącego przedmiotu badań.

Wszystkie dane liczbowe odnośnie częstości występowania poszczególnych zagadnień zamieszczono powyżej w tabeli 1.

Po podsumowaniu tematycznej analizy ilościowej wybranych publikacji można usytuować je w kręgu refleksji interdyscyplinarnych na temat zjawisk społeczno-politycznych i kultury, ze szczególnym uwzględnieniem różnych gatunków sztuki. Najwięcej publikacji [75] dotyczyło badań społeczno-kulturowych prowadzonych w obrębie nauk społecznych. Jako przynależne do nauk politycznych określono 23 publikacje, 9 dotyczyło stosunków międzynarodowych, 6 polityki społecznej i 5 polityki kulturalnej. Aspekt historyczny określono w 40 publikacjach, w tym 13 obejmowało XXI wiek, a 27 dawniejsze okresy. W 31 publikacjach tematykę określało jednocześnie kilka dziedzin kultury w powiązaniu z polityką. Pojedyncze dziedziny kultury i sztuki, w odniesieniu do polityki, były przedmiotem niewielu publikacji: film a polityka – 8; religia, etyka a polityka – 5; estetyka a polityka – 2; muzyka a polityka – 2; teatr a polityka – 1. Wyodrębniono 15 publikacji związanych z mediami i polityką (12 – mass media a polityka, 3 – TV a polityka). Wśród publikacji powiązanych z polityką i innymi dziedzinami, w zakresie badań nad kulturą, znajduje się 25 dotyczących badań antropologicznych i etnograficznych, 13 – filozoficznych i 7 z ekonomii politycznej. Występują także inne powta-

rzające się tematy związane ze zderzeniem kultur: globalizacja – kultura – polityka [14], ruchy społeczne (wolnościowe, antyrasistowskie) a polityka[4].

W próbie 105 publikacji wybranych z kolekcji EBL dominują książki wydawnictwa Taylor & Francis [31].

Bardziej szczegółowa jakościowa analiza treści wybranego tutaj piśmiennictwa, przedstawiona poniżej, wskazuje na zawarty w nim obraz postaw i poglądów ludzi kultury wobec polityki i odwrotnie.

Porządkując ustalenia odnośnie przedziału czasowego, jakiego dotyczyły prezentowane w książkach badania, wyodrębniono 27 publikacji związanych z okresami sprzed XXI wieku. Opracowania te zawierały m.in. przekrojowe spojrzenie na historię kultury i sztuki USA²⁴ czy Chin²⁵ w powiązaniu z systemami społeczno-politycznymi. Historię egalitaryzmu od Kartezjusza do Rancière bada się na przykładzie dziejów filozofii i estetyki równości²⁶. Zbiór esejów Istvána Bibó dotyczy powojennej historii demokracji na Węgrzech²⁷. Szczegółowa analiza debat toczących się wokół aspektów kulturowych i językowych proletariackiego przywództwa w rewolucyjnej Rosji określiła wymiar pojęcia hegemonii w ujęciu lingwistyki społecznej²⁸. Wpływ wojen na politykę przedstawiono na przykładzie Stanów Zjednoczonych, od bitwy pod Lexington w 1775 r. po interwencję sił amerykańskich i ich sojuszników w Iraku w 2003 r.²⁹.

Przedmiotem badań było również społeczeństwo i kultura Galicji – od późnego antyku po XIII w. Przedstawiono także ikonografię muzyczną XVII-wiecznej

²⁴ R. M. Crunden, *A Brief History of American Culture* [e-book], Florence 2015.

²⁵ Q. Zhang, *An Introduction to Chinese History and Culture* [e-book], Berlin 2015.

²⁶ D. Shaw, *Egalitarian Moments: From Descartes to Ranciere* [e-book], London 2015.

²⁷ M. E. Bay, F. J. Griffin, M. S. Jones Martha, *Toward an Intellectual History of Black Women* [e-book], Chapel Hill 2015.

²⁸ C. Brandist, *Dimensions of Hegemony: Language, Culture and Politics in Revolutionary Russia* [e-book], Leiden 2015.

²⁹ D. M. Snow, D. M. Drew, *From Lexington to Baghdad and Beyond : War and Politics in the American Experience* [e-book], Florence 2015.

Hiszpanii³⁰. Odnaleziono ślady starożytności w wyobraźni współczesnego społeczeństwa amerykańskiego³¹.

Wśród poglądów na temat postrzegania przez jednostkę społeczną procesów społecznych jako niezależnych od działań społecznych przedstawiono m.in. stanowiska zwolenników reifikacji, od Marksa i szkoły frankfurckiej po wzajemne powiązania ekonomii, kapitalizmu, neoliberalizmu i sztuki zaangażowanej. Zaangażowania społeczno-politycznego artystów i aktywistów społecznych kwestionujących logikę społecznego i politycznego neoliberalizmu dowodzi analiza krytyczna twórczości fotografa i społecznika Jasona Lazarusa czy Olivera Resslerera – organizatora wystaw i pokazów multimedialnych w przestrzeni publicznej, dotyczących tematów globalnego ocieplenia, rasizmu, alternatyw społecznych³². Niektóre publikacje ujawniają cechy charakterystyczne nauk społecznych i humanistycznych w epoce postnowoczesności i postmodernizmu, takie jak wzajemne przenikanie nauk oraz ich charakter interdyscyplinarny, także w obszarze metodologicznym. Mówi się tutaj o tradycji fenomenologicznej w antropologii³³.

Publikuje się badania nowych dyscyplin łączących specjalności nauki, np. lingwistyka antropologiczna³⁴ czy antropologia zmysłów będąca zwrotem epistemologicznym w antropologii kulturowej. Opiera się ona na porównaniach znaczeń zmysłów dla identyfikacji różnorodnych sfer rzeczywistości w różnych kulturach

³⁰ S. G. Castrejon, *The Musical Iconography of Power in Seventeenth-Century Spain and Her Territories* [e-book], London 2013.

³¹ T. E. Jenkins, *Antiquity Now: the Classical World in the Contemporary American Imagination* [e-book], Cambridge 2015.

³² A. Chari, *Political Economy of the Senses : Neoliberalism, Reification, Critique* [e-book], Columbia 2015.

³³ M. Jackson, K. Ram, C. Houston, *Phenomenology in Anthropology : a Sense of Perspective* [e-book], Bloomington 2015.

³⁴ N. Bonvillain, *Routledge Handbook of Linguistic Anthropology* [e-book], Florence 2015.

i epokach³⁵. Podkreśla się zalety badań multi- i interdyscyplinarnych w badaniach środowiskowych, komunikacji i mediów, kulturoznawstwie³⁶.

Odnajduje się ślady makiawelizmu w biznesie, filozofii, polityce i języku³⁷.

W odniesieniu do stosunków międzynarodowych, jako dyscypliny naukowej, widoczne są wpływy orientacji strukturalistycznej Michela Foucault i historyograficznego podejścia do polityki, m.in. na przykładzie studium rozwoju Pakistanu, z zależnością polityki od religii islamu³⁸.

Przedstawia się stosunki międzynarodowe dwustronne w sferze kultury: rosyjsko-amerykańskie³⁹ czy irańsko-amerykańskie na Bliskim Wschodzie⁴⁰. Bada się europejską politykę zagraniczną, także w zakresie wpływu środowisk intelektualnych na politykę Europy, oraz związki ideologii partii politycznych i myśli Sartra, Grassa, Merleau-Ponty'ego⁴¹.

W sferze zainteresowań autorów publikacji znajdują się takie idee jak humanitaryzm, emancypacja myśli społecznej, ruchy wolnościowe, antyrasistowskie, feminizm, problem respektowania praw człowieka⁴².

³⁵ F. Laplantine, D. Howes, J. Furniss, *The Life of the Senses : Introduction to a Modal Anthropology* [e-book], London 2015.

³⁶ A. Hansen, R. Cox, *The Routledge Handbook of Environment and Communication* [e-book], Florence 2015.

³⁷ F. Lucchese, F. Frosini, V. Morfino, *Radical Machiavelli: Politics, Philosophy, and Language* [e book], 2015 oraz S. Brennan, Machiavelli Niccolò, *Machiavelli On Business: Strategies, Advice, and Words of Wisdom on Business and Power* [e-book], New York 2015.

³⁸ M. Daechsel Markus, *Islamabad and the Politics of International Development in Pakistan* [e book], West Nyack 2015.

³⁹ D. Wang, S. He, *Mobility, Sociability and Well-Being of Urban Living* [e-book], Berlin 2015.

⁴⁰ Y. Hovsepian-Bearce, *The Political Ideology of Ayatollah Khamenei : Out of the Mouth of the Supremeleader Of Iran* [e-book], London 2015.

⁴¹ K. E. Jorgensen, A. A. Kalland, E. , Driessens, K. Laatikainen, *The SAGE Handbook of European Foreign Policy* [e-book], London 2015.

⁴² L. H. Malkki, *Need to Help: The Domestic Arts of International Humanitarianism* [e-book], Duke 2015; 66., P. Owens, *Economy of Force: Counterinsurgency and the Historical Rise of the Social* [e-book], Cambridge 2015; D. Paternotte, M. Tremblay, *Ashgate Research Companion to Lesbian and Gay Activism* [e-book], Ashgate 2015; Z. Lowery, M. Niverheather, *Barack Obama and the Idea Of a Postracial Society* [e-book], 2015 ; E. A. McLarney, *Soft Force: Women in Egypt's Islamic Awakening* [e-book], Princeton 2015.

W piśmiennictwie odnaleźć można było również ujęcie historyczne autocenzury w literaturze, m.in. w retoryce i epistolografii, począwszy od Arystofanesa do Hobbesa⁴³ oraz cenzury w odniesieniu do rasizmu⁴⁴.

W prezentowanej literaturze przedmiotu można odnaleźć inspiracje myślą szkoły frankfurckiej, która w latach 30. zapoczątkowała nurt badań kultury popularnej, oraz ślady kierunków badawczych współczesnej szkoły w Birmingham, zajmującej się popkulturą i nowymi mediami. W wybranych tutaj publikacjach opisano związki mass-mediów i polityki, zawarte między innymi w tematach: analizy psychologiczne postaw celebrytów ze świata polityki⁴⁵, demokratyzacja TV⁴⁶, kształtowanie gustu odbiorców kultury popularnej a proces produkcji telewizyjnej⁴⁷, dziennikarstwo obywatelskie a mass media alternatywne⁴⁸, krytyczna analiza mediów elektronicznych⁴⁹, eksperymentalne projekty dokumentalne w globalnym świecie sztuki⁵⁰, studia na temat filmu i produkcji filmowej⁵¹.

W empiryczny nurt badań chicagowskiej szkoły socjologii miasta wpisują się publikacje związane z planowaniem i projektowaniem miejskiej przestrzeni. Dotykają one społeczno-politycznego wymiaru urbanistyki, architektury i organi-

⁴³ H. Baltussen, P. Davis., *Art of Veiled Speech : Self-Censorship from Aristophanes to Hobbes* [e-book], Philadelphia 2015 .

⁴⁴ M. A. Kibler, *Censoring Racial Ridicule: Irish, Jewish, and African American Struggles over Race and Representation, 1890-1930* [e-book], Chapel Hill 2015.

⁴⁵ P. D. Marshall, S. Redmond, *A Companion to Celebrity*[e-book], Wiley 2015.

⁴⁶ E. Abdelmoula, *Al Jazeera and Democratization: the Rise of the Arab Public Sphere* [e-book], Florence 2015.

⁴⁷ C. Spaulding, J. Metcalf, *African American Culture and Society after Rodney King : Provocations and Protests, Progression and 'Post-Racialism'*[e-book], Aldershot 2015.

⁴⁸ C. Atton, *The Routledge Companion to Alternative and Community Media* [e-book], London 2015.

⁴⁹ D. Pavlakis, *British Humanitarianism and the Congo Reform Movement, 1896-1913* [e-book], Ashgate 2015.

⁵⁰ P. Magagnoli, *Documents of Utopia : the Politics of Experimental Documentary* [e-book], London 2015; A. Juhasz, A. Lebow, *Companion to Contemporary Documentary Film* [e-book], Somerset 2015.

⁵¹ G. Davis, K. Dickinson, L. Patti, A. Villarejo, *Film studies: A Global Introduction* [e-book], Florence 2015.

zacji miast w epoce globalizacji i wielokulturowości⁵². Poruszono także zagadnienie polityki transportu lotniczego i projektowania lotnisk z zapewnieniem bezpieczeństwa pasażerów i zachowaniem zasad estetyki⁵³. Pisano również o jednym z nowszych kierunków rozwoju miast – gentryfikacji, trendu polegającego na rewitalizacji zabytkowych budynków w celu ich wykorzystania zgodnie z potrzebami i upodobaniem zamożnych mieszkańców⁵⁴.

Wskazano tutaj perspektywy badań jakościowych w naukach społecznych, w sferze kultury i polityki na podstawie prac czołowych przedstawicieli nauki ze wszystkich kontynentów. Prezentacja wyników badań jakościowych wpisuje się w tradycję Międzynarodowych Konferencji Badań Jakościowych zapoczątkowaną w 2005 r. na Uniwersytecie w Illinois⁵⁵.

Tematem prac była także sztuka afrykańska, afroamerykańska, chińska i meksykańska. Analizowano wpływ na sztukę takich zjawisk społeczno-politycznych jak rewolucja kulturalna w Chinach⁵⁶, oddziaływanie globalizacji na młodzieżowe subkultury Afryki⁵⁷ czy obecność prowokacji i protestów antyrasistowskich w kulturze afroamerykańskiej⁵⁸ [Spaulding C. 91]. Poprzez etnograficzne podejście do analiz dzieł sztuki ludowej Indian z Meksyku badano wpływ nacjona-

⁵² P. Kantor, D. R. Judd, *American Urban Politics in a Global Age* [e-book], Florence 2015; A. E. G. Jonas; E. McCann, T. Mary, *Urban Geography : a Critical Introduction* [e-book], Somerset 2015; D. R. Judd, T. Swanstrom, *City Politics* [e-book], Florence 2015; P. Vannini, *Non-Representational Methodologies : Re-envisioning Research* [e-book], London 2015; A. Vasudevan, *Metropolitan Pre-occupations: The Spatial Politics of Squatting in Berlin* [e-book], Wiley 2015.

⁵³ T. E. Jenkins, *Antiquity Now: The Classical World in The Contemporary American Imagination* [e-book], Cambridge 2015.

⁵⁴ L. Lees, B. Shin Hyun, E. López-Morales, *Global Gentrifications: Uneven Development and Displacement* [e-book], Bristol 2015; B. T. Hocking, *The Great Reimagining: Public Art, Urban Space, and the Symbolic Landscapes of a 'New' Northern Ireland* [e-book], New York 2015.

⁵⁵ N. Denzin, M. D. Giardina, *Qualitative Inquiry—Past, Present, and Future : a Critical Reader* [e-book], WalnutCreek 2015 .

⁵⁶ P. Gladston, *Deconstructing Contemporary Chinese Art : Selected Critical Writings and Conversations, 2007-2014* [e-book], Berlin 2015.

⁵⁷ L. Mawuko-Yevugah, P. Ugor, N. Poku, *African Youth Cultures in a Globalized World: Challenges, Agency and Resistance*[e-book], Ashgate 2015.

⁵⁸ D. M. Snow, D. M. Drew, *From Lexington to Baghdad and Beyond: War and Politics in the American Experience* [e-book], Florence 2015.

lizmu na sztukę⁵⁹. Przedstawiono związki kryzysów ekonomicznych i katastrof naturalnych z polityką władz lokalnych USA⁶⁰.

Odnaleziono wpływy marksizmu na kulturę. Przeanalizowano pod tym kątem różne dziedziny sztuki, literatury, malarstwa; od klasycznej (obrazy Van Gogha, literatura Balzaca i Brönte), po przegląd współczesnej sztuki popularnej, z odniesieniami do serialu HBO Breaking Bad (uznanego przez krytyków za najlepszy serial wszechczasów) czy do muzyki z gatunku rap – Tupac Shakura⁶¹.

Podsumowanie

Na podstawie analizy charakterystyki przedmiotowej 105 nowości książkowych, wybranych z kolekcji E-Book Library, osiągnięto założony cel poznawczy pracy – określono współczesne kierunki badań nauk społecznych w sferze relacji sztuki i polityki. Potwierdzono obecność dominujących w naukach społecznych paradygmatów sygnalizowanych we wstępie, związanych ze strukturalizmem Foucault⁶², marksizmem Gramsciego – dominacja grup społecznych nad mniejszościami⁶³. Publikacje te prezentowały powiązania sztuki i kultury popularnej z polityką, zarówno w aspekcie społecznym, jak i politycznym. W tej próbie 105 publikacji z 2015 r. wskazano na przewagę publikacji z nauk społecznych (75), w tym 22 dotyczyły nurtów badań z antropologii kulturowej bądź etnografii, a 13 – z filozofii polityki. 23 publikacje reprezentowały nauki o polityce. Zawarte w 40 publikacjach ujęcie historyczne zagadnień, w 13 publikacjach dotyczyło XXI wieku i w 27 – wcześniejszych epok. Wśród dominujących tematów znajdowały się m.in.: „sztuka i polityka” – 31, „globalizacja – kultura – polityka” – 15; „mass media a polityka” –

⁵⁹ Art. Shostak, *Viable Utopian Idea: Shapping a Better World* [e-book], New York 2015.

⁶⁰ L. MacDowall, M. Badham, E. Blomkamp, K. Dunphy, *Making Culture Count: the Politics of Cultural Measurement* [e-book], Basingstoke 2015.

⁶¹ T. McKenna, *Art, Literature and Culture from a Marxist Perspective* [e-book], Basingstoke 2015.

⁶² Art. Shostak, *Viable Utopian Idea: Shapping a better world* [e-book], New York 2015.

⁶³ E. Williams, *Australian Leader Eats Raw Onion Whole : Headlines from the Government That Broke Satire* [e-book], Schwartz 2015.

12, „film i polityka”– 8, „organizacja miast a polityka”–10. Niniejsza analiza potwierdza charakter multidyscyplinarny badań współczesnych, antropologiczne i etnograficzne podejście do mass mediów, w tym cyfrowych i alternatywnych, oraz badania zjawisk społecznych takich jak globalizacja i wielokulturowość w relacji do podejmowanych praktycznych działań politycznych (polityka społeczna, kulturalna, administracyjna, ekologiczna, organizacja miast). Analiza kulturowa zaprezentowana w publikacjach wpisuje się również w nurt badań politologicznych zajmujących się tożsamością etniczną, płciową, rasową, religijną, ruchów społecznych, które powodują polityczne implikacje.

Abstrakt

Poznawczym celem pracy jest próba określenia współczesnych kierunków badań naukowych w zakresie wzajemnych zależności pomiędzy sztuką i polityką na podstawie analizy treści najnowszych publikacji książkowych renomowanych, naukowych wydawnictw światowych z 2015 r., dostępnych w kolekcji EBL. Wybrano tutaj mieszaną metodologię badania piśmiennictwa naukowego opartą na ilościowej i jakościowej analizie treści. Do analizy tematycznej dokonano wyboru 105 książek elektronicznych zawierających słowa kluczowe „sztuka” i „polityka”. Przejrzano ich streszczenia oraz fragmenty tekstów. Wyodrębniono ogólną charakterystykę przedmiotową oraz tematy szczegółowe publikacji. W próbie wybranej z kolekcji EBL dominowały książki wydawnictwa Taylor & Francis (31). Przewagę stanowiły badania interdyscyplinarne przyporządkowane naukom społecznym (97), w tym 22 publikacje dotyczyły nurtów badań z antropologii kulturowej bądź etnografii, a 13 – z filozofii polityki. 23 publikacje podejmowały daną problematykę w obrębie nauk o polityce. Wyodrębniono 40 publikacji zawierających ujęcie historyczne zagadnień, w tym 13 dotyczących XXI wieku i 27 odnoszących się do wcześniejszych epok. Wśród dominujących tematów szczegółowych znajdowały się m.in.:

„sztuka i polityka” (31), „globalizacja – kultura – polityka” (14); „mass media”, „film i polityka”, „organizacja miast a polityka”. Na podstawie charakterystyki przedmiotowej wybranych książek elektronicznych można w przybliżeniu określić dominujące obecnie nurty badań w zakresie sztuki, kultury i polityki. Wyróżnić tutaj należy przede wszystkim antropologiczne i etnograficzne podejście do współczesnych mass mediów i zjawisk społecznych, takich jak globalizacja i wielokulturowość. Analiza kulturowa zawarta w publikacjach wpisuje się również w nurt badań politologicznych zajmujących się tożsamością etniczną, rasową, religijną ruchów społecznych, które powodują polityczne implikacje.

RESEARCH DIRECTIONS IN TERMS OF A COMMON RELATIONSHIP BETWEEN ART AND POLITICS IN E-BOOK LIBRARY COLLECTION

Abstract

The purpose of this paper is to attempt to determine possible research directions in terms of a common relationship between art and politics. The study was based on an analysis of the most recent publications emerging from world-renowned publishing houses in 2015, available from the EBL collection. For the purposes of this analysis, 105 e-books were chosen, based on the keywords “art” and “politics”. Both abstracts and text excerpts were reviewed, identifying both general characteristics and in-depth topics. The sample selected from the EBL collection was dominated by Taylor & Francis publications (31). The majority of publications were interdisciplinary sciences assigned to social studies (97), including 22 publications related to anthropology or ethnography, and 13 on the philosophy of politics. 23 publications covered issues within political sciences. 40 publications were separated on the basis of historical approach, being 13 covering the XXI century and 27 covering previous eras. Amongst the dominant keywords were “art and politics” (31), “globalization-culture-politics” (14), “mass media”, “movie and poli-

tics”, and “city planning and politics”. Taking into consideration the characteristics of the selected books, it is possible to more-or-less determine the dominant scientific trends with respect to art, culture, and politics distinguishing the anthropological and sociological approach to modern mass media, and sociological issues, such as globalization and multiculturalism. Cultural analysis concluded on the publications also fits into a branch of political science dealing with ethnic, racial, and religious identity within social groups, which also, in turn, causes political implications.

Bibliografia:

- S. Bieleń, *Negocjacje w stosunkach międzynarodowych*, Warszawa 2013.
- S. Cisek, >>Metodologia mieszana<< w badaniach nauki o informacji i bibliotekoznawstwa, [w:] Biblioteki, informacja, książka: interdyscyplinarne badania i praktyka w XXI wieku (ePublikacje Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, nr 7). Kraków, s. 88-94.
- J. W. Creswell, *Projektowanie badań naukowych. Metody jakościowe, ilościowe i mieszane*, Kraków 2013.
- T. S. Eliot, *Chrześcijaństwo, kultura, polityka*, Warszawa 2007.
- C. Rojek, B. S. Turner (ed.), *Forget Baudrillard?*, London, New York 1993, [cyt. za:] P. Zawojski, *Jean Baudrillard i fotografia*, [w:] „Kultura Współczesna” 2008, nr 1 s. 190-213,
<https://docs.google.com/gview?url=http%3A//www.kulturawspolczesna.pl/readpdf/770/Jean%2520Baudrillard%2520i%2520fotografia>, 17.02.2016.
- E. H. Gombrich, *O sztuce*, Warszawa 1997.
- U. Eco (red.), *Historia piękna*, Poznań 2005.
- S. P. Huntington, *The Clash of Civilizations?* [w:] „Foreign Affairs” 1993, vol. 72, nr. 3, s. 22.
- A. W. Jabłoński, *Czym jest teoria w politologii? Teoria polityki między nauką a interpretacją*, [w:] *Ogólnopolska Konferencja: Czym jest teoria w politologii*. Poznań 12 maja 2010, http://wnpid.amu.edu.pl/attachments/787_Prof.%20Jablonski%20-%20referat.pdf, 17.02.2016.
- R. Kluszczyński, *Trzecia kultura. O współczesnych związkach sztuki, nauk i technologii*, [w:] „Przegląd Kulturoznawczy” 2011 nr 1, s. 24-36.
- M. Kwiek, >>Powinni iść tylko za tym który prowadzi...<<czyli o filozofii i polityce, [w:] A. Jamroziakowa (red.), *Rewizje – kontynuacje. Sztuka i estetyka w czasach transformacji*, Poznań 1996. s. 51-75,
<https://repozytorium.amu.edu.pl/handle/10593/10336>, 17.02.2016
- N. Luhmann, *Teoria polityczna państwa bezpieczeństwa socjalnego*, Warszawa 1994.

- M. McLuhan, *Zrozumieć media : przedłużenia człowieka*, Warszawa 2004.
- J. Nakonieczna, *Kultura w tworzeniu reputacji państwa* [w:] H. Schreiber, G. Michałowska (red.), *Kultura w stosunkach międzynarodowych*, Warszawa 2013, s. 141-155.
- A. Nyzio, *Brytyjskie studia kulturowe a polski strach przed polityką*, [w:] „Kultura Popularna” 2014, nr 1, s. 54-68.
- W. Michowicz, R. Łoś (red.), *Laureaci Pokojowej Nagrody Nobla*, Łódź 2008.
- D. Strinati, *Wprowadzenie do kultury popularnej*, Poznań 1998.
- A. Światała, *Muzyka jako narzędzie w dialogu międzykulturowym*, [w:] „Kultura Współczesna” 2008 nr 2 s. 87-104.
- Ł. Wojciechowski, *Niepokoje w architekturze. Cz. 1, Alfred Jarry i fetysz roweru*, [w:] „ARCH – Magazyn Architektoniczny” 2013, nr 12
<http://www.archsarp.pl/1160/niepokoje-w-architekturze-czesc-i-alfred-jarry-i-fetysz-roweru>, 18.02.2016.
- P. Zawojski, *Trzecia kultura a cyberkultura*, [Blog naukowy]:
<http://www.zawojski.com/2008/11/05/trzecia-kultura-a-cyberkultura/>, 18.02.2016.

Bibliografia książek elektronicznych z 2015 r. z kolekcji EBL, wybranych wg słów kluczowych „art” i „politics”:

- Y. Adachi, S. Hosono, J. Iio, *Policy Analysis in Japan* [e-book], Bristol 2015.
- E. Abdelmoula, *Al Jazeera and Democratization: The Rise of the Arab Public Sphere* [e-book], Florence 2015.
- M. Akuupa, *National Culture in Post-Apartheid Namibia : State-sponsored Cultural Festivals and Their Histories* [e-book], Basler 2015.
- E. Amann, *Dandyism in the Age of Revolution : The Art of the Cut* [e-book], Chicago: 2015.
- C. Atton, *The Routledge Companion to Alternative and Community Media* [e-book], London 2015.
- H. Baltussen, P. J. Davis, *Art of Veiled Speech : Self-censorship from Aristophanes to Hobbes* [e-book], Philadelphia 2015.
- M. E. Bay, F. J. Griffin, M. S. Jones, *Toward an Intellectual History of Black Women* [e-book], Chapel Hill 2015.
- I. Bibó, I. Z. Dénes, P. Pásztor, *Art of Peacemaking: Political Essays by István Bibó* [e-book], New Haven 2015.
- H. Blume, C. Leitgeb, M. Rössner, *Narrated Communities – Narrated Realities: Narration as Cognitive Processing and Cultural Practice* [e-book], Leiden 2015.
- N. Bonvillain, *Routledge Handbook of Linguistic Anthropology* [e-book], Florence 2015 .
- J. Bourke, *Deep Violence : Military Violence, War Play, and the Social Life of Weapons* [e-book], Washington 2015.
- C. Brandist, *Dimensions of Hegemony : Language, Culture and Politics in Revolutionary Russia* [e-book], Leiden 2015.
- J. Caust, *Arts and Cultural Leadership in Asia* [e-book], London 2015.
- A. G. Castrejon, *The Musical Iconography of Power in Seventeenth-Century Spain and Her Territories* [e-book], London 2013.

- A. Chari, *Political Economy of the Senses : Neoliberalism, Reification, Critique* [e-book], Columbia 2015.
- G. K. Chesterton, *Utopia of Usurers and Other Essays* [e-book], 2015.
- S. Coleman, G. Moss, K. Parry, *Can the Media Serve Democracy?: Essays in Honour of Jay G. Blumler* [e-book], Hampshire 2015.
- R. M. Crunden, *A Brief History of American Culture* [e-book], Florence 2015.
- M. Daechsel, *Islamabad and The Politics of International Development in Pakistan* [e-book], West Nyack 2015.
- G. Davis, K. Dickinson, L. Patti, A. Villarejo, *Film Studies: a Global Introduction* [e-book], Florence 2015.
- B. Däwes, K. Fitz, S. N. Meyer, *Twenty-First Century Perspectives on Indigenous Studies : Native North America in (Trans)Motion* [e-book], Florence 2015.
- K. N. Demetriou, A. Loizides, *Scientific Statesmanship, Governance and The History of Political Philosophy* [e-book], Florence 2015.
- J. D'Emilio, *Culture and society in Medieval Galicia: a Cultural Crossroads at the Edge of Europe* [e-book], Leiden 2015.
- N. Denzin, M. Giardina, *Qualitative Inquiry—Past, Present, and Future : a Critical Reader* [e-book], WalnutCreek 2015 .
- A. Dessingué, J. M. Winter, *Beyond Memory : Silence and the Aesthetics of Remembrance* [e-book], 2015.
- P. Djupe, *Religion and Political Tolerance in America : Advances in The State of the Art* [e-book], Philadelphia 2015.
- F. Dunaway, *Seeing Green : the Use and Abuse of American Environmental Images* [e-book], Chicago 2015.
- Eda Collective; *Twerking to Turking : Everyday Analysis* [e-book], Ropley 2015.
- J. D. Eller, *Cultural Anthropology: 101* [e-book], Florence 2015.
- A. Esch-van Kan, S. Packard, P. Schulte, *Thinking - Resisting - Reading the Political : Current Perspectives on Politics and Communities in the Arts, Vol. 2* [e-book], Zurich 2015.
- S. Fainstein, J. DeFilippis, *Readings in Planning Theory* [e-book], Wiley 2015.
- F. Lucchese; *The Political philosophy of Niccolò Machiavelli* [e-book], Edinburgh 2015.
- K. J. Flint, *Rethinking Practice, Research and Education: a Philosophical Inquiry* [e-book], London 2015 .
- J. Flood, S. B. Heath, D. Lapp, *Handbook of Research on Teaching Literacy through the Communicative and Visual Arts, Volume II: a project of the International Reading Association* [e-book], Florence 2015.
- A. Flynn, J. Tinius, *Anthropology, Theatre, and Development: the Transformative Potential of Performance* [e-book], Basingstoke 2015.
- H. G. Frederickson, K. B. Smith, C. Larimer, M. J. Licari, *Public Administration Theory Primer* [e-book], Boulder 2015 .
- Ø. Fuglerud, L. Wainwright, *Objects and Imagination: Perspectives on Materialization and Meaning* [e-book], New York 2015.
- P. Gladston, *Deconstructing Contemporary Chinese Art: Selected Critical Writings and Conversations, 2007-2014* [e-book], Berlin 2015.

- R. Hall, *Transparent Traveler: The Performance and Culture of Airport Security* [e-book], 2015.
- A. Hansen, R. Cox, *The Routledge Handbook of Environment and Communication* [e-book], Florence 2015.
- N. Harding, Nick, *How to Start Your Own Secret Society: Learn How to Really Influence People in Business and Politics* [e-book], Harpenden 2015.
- R. Harris, R. Pease, *Pieces of the Musical World: Sounds and Cultures* [e-book], Florence 2015.
- Á. Heller, *Renaissance Man* [e-book], London 2015.
- G. Z. Hochberg, *Visual Occupations: Violence and Visibility in a Conflict Zone* [e-book]. Durham 2015.
- B. T. Hocking, *The Great Reimagining: Public Art, Urban Space, and The Symbolic Landscapes of a 'New' Northern Ireland* [e-book], New York 2015.
- Y. Hovsepian-Bearce, *The Political Ideology of Ayatollah Khamenei: Out of the Mouth of the Aupremeleader of Iran* [e-book], London 2015.
- S. Hurt, R. Lipschutz, *Hybrid Rule and State Formation : Public-Private Power in The 21st Century* [e-book], Florence 2015.
- M. Jackson, K. Ram, C. Houston, *Phenomenology in Anthropology: a Sense of Perspective* [e-book], Bloomington 2015.
- T. E. Jenkins, *Antiquity Now : the Classical World in the Contemporary American Imagination* [e-book], Cambridge 2015.
- A. E. G. Jonas, E. McCann, M. Thomas, *Urban Geography: a Critical Introduction* [e-book], Somerset 2015.
- K. E. Jorgensen, A. Kalland, E. Drieskens, K. Laatikainen, *The SAGE Handbook of European Foreign Policy* [e-book], London 2015.
- D. R. Judd, T. Swanstrom, *City Politics* [e-book], 2015.
- A. Juhasz, A. Lebow, *Companion To Contemporary Documentary Film* [e-book], 2015.
- P. Kantor, D. Judd, *American Urban Politics in a Global Age* [e-book], 2015.
- E. Kavalski, *World Politics at the Edge of Chaos Reflections on Complexity and Global Life* [e-book], Albany 2015.
- M. Kennard, *Racket: a Rogue Reporter vs the Masters of the Universe* [e-book], London 2015.
- M. A. Kibler, *Censoring Racial Ridicule : Irish, Jewish, and African American Struggles Over Race And Representation, 1890-1930* [e-book], Chapel Hill 2015.
- T. Kuan, *Love's Uncertainty: The Politics and Ethics of Child Rearing in Contemporary China* [e-book], Berkeley 2015.
- F. Laplantine, D. Howes, J. Furniss, *The Life of the Senses: Introduction to a Modal Anthropology* [e-book], London 2015.
- L. Lees, H. B. Shin, E. López-Morales, *Global Gentrifications: Uneven Development and Displacement* [e-book], Bristol 2015 .
- Z. Lowery, H. M. Niver, *Barack Obama and the Idea of a Postracial Society* [e-book], : 2015.
- F. Lucchese, F. Frosini, V. Morfino, *Radical Machiavelli: Politics, Philosophy, and Language* [e-book], Brill 2015.

- L. MacDowall, M. Badham, E. Blomkamp, K. Dunphy, *Making Culture Count: the Politics of Cultural Measurement* [e-book], Basingstoke 2015.
- N. Machiavelli, S. Brennan, *Machiavelli on Business : Strategies, Advice, and Words of Wisdom on Business and Power* [e-book], New York 2015.
- P. Magagnoli, *Documents of Utopia: The Politics of Experimental Documentary* [e-book], London 2015.
- L. H. Malkki, *Need to Help: the Domestic Arts of International Humanitarianism* [e-book], 2015.
- P. D. Marshall, S. Redmond, *A Companion to Celebrity* [e-book], Wiley 2015.
- L. Mawuko-Yevugah, P. Ugor, N. Poku, *African Youth Cultures in a Globalized World: Challenges, Agency and Resistance* [e-book], 2015.
- T. McKenna, *Art, Literature and Culture from a Marxist Perspective* [e-book], Basingstoke 2015.
- E. A. McLarney, *Soft Force: Women in Egypt's Islamic Awakening* [e-book], Princeton 2015.
- P. Meusburger, T. Freytag, L. Suarsana, *Ethnic And Cultural Dimensions of Knowledge* [e-book], Cham 2015.
- D. T. Mitchell, *The Biopolitics of Disability: Neoliberalism, Ablenationalism, and Peripheral Embodiment* [e-book], Michigan 2015.
- J. P. Miller, M. Palladino, *Globalization Of Space. Foucault and Heterotopia*, 2015.
- E. G. Navas, Owen; burrough, xtine, *The Routledge Companion to Remix Studies* [e-book], London 2015.
- M. Ntarangwi, G. Massart, *Engaging Children and Youth in Africa: Methodological and Phenomenological Issues* [e-book], Langaa 2015.
- H. O'Donoghue, *From Asgard to Valhalla: the Remarkable History of the Norse Myths* [e-book], London 2015.
- P. Owens, *Economy of Force: Counterinsurgency and the Historical Rise of the Social* [e-book], Cambridge 2015.
- D. Paternotte, *Ashgate Research Companion to Lesbian and Gay Activism* [e-book], 2015.
- D. Pavlakis, *British Humanitarianism and the Congo Reform Movement, 1896-1913* [e-book], 2015.
- S. Penny, *Critical Issues in Electronic Media* [e-book], Albany 2015.
- L. Piper, L. Szabo-Jones, *Sustaining the West: Cultural Responses to Canadian Environments* [e-book], Waterloo 2015.
- J.-G. Prévost, *Statistics, Public Debate and the State, 1800–1945 : A Social, Political and Intellectual History of Numbers* [e-book], London 2015.
- H. Read, *The Politics of the Unpolitical* [e-book], New York 2015.
- S. Roehrkasten, *Global Governance on Renewable Energy: Contrasting the Ideas of the German and the Brazilian Governments* [e-book], Wiesbaden 2015.
- V. E. Schneider, *Complex Democracy: Varieties, Crises, and Transformations* [e-book], Cham 2015.
- M. S. Shaffer, P. S. K. Young, *Rendering Nature: Animals, Bodies, Places, Politics* [e-book], Philadelphia 2015.
- D. Z. Shaw, *Egalitarian Moments: From Descartes to Ranciere* [e-book], London 2015.

- D. K. Shepherd, *The Routledge Reader on the Sociology of Music* [e-book], Florence 2015.
- A. Shostak, *Viable Utopian Idea: Shapping a Better World* [e-book], New York 2015.
- P. Shlossberg, *Crafting Identity: Transnational Indian Arts and the Politics of Race in Central Mexico* [e-book], Tucson 2015.
- D. M. Snow, D. Drew, *From Lexington to Baghdad and Beyond: War and Politics in the American Experience* [e-book], Florence 2015.
- C. Spaulding, J. Metcalf, *African American Culture and Society After Rodney King: Provocations and Protests, Progression and 'Post-Racialism'* [e-book], Aldershot 2015.
- C. Sylvest, *Documenting World Politics: a Critical Companion to IR and Non-Fiction Film* [e-book], 2015.
- F. Tronconi, *Beppegrillo's Five Star Movement: Organisation, Communication and Ideology* [e-book], Abingdon 2015.
- G. A. Ulysse, *Why Haiti Needs New Narratives: a Post-Quake Chronicle* [e-book], Middletown 2015 .
- E. L. Vacherot, *La Démocratie : Essai Sur Les Sciences Politiques* [e-book], Primento 2015.
- K. Van Assche, A. K. Hornidge, *Rural Development: Knowledge and Expertise in Governance* [e-book], Wageningen 2015.
- P. Vannini, *Non-Representational Methodologies: Re-envisioning Research* [e-book], London 2015.
- A. Vasudevan, *Metropolitan Preoccupations: the Spatial Politics of Squatting in Berlin* [e-book], Wiley 2015.
- D. Wang, S. He, *Mobility, Sociability and Well-Being of Urban Living* [e-book], Berlin 2015.
- W. B. Whisenhunt, N. E. Saul, *New Perspectives on Russian-American Relations* [e-book], 2015.
- E. Williams, *Australian Leader Eats Raw Onion Whole: Headlines from the Government that Broke Satire* [e-book], 2015.
- K. Woodward, *The Politics of In/Visibility: Being There* [e-book], Basingstoke 2015.
- H. Yacobi, *Israel and Africa: A Genealogy of Moral Geography* [e-book], London 2015.
- Q. Zhang, *An Introduction to Chinese History and Culture* [e-book], Berlin 2015.